

Nr 45.

Av herrar **Lindahl** och **Gustafsson** i Bogla, *angående gottgörelse i vissa fall åt befattningshavare för förlängning av väntetid på befordran.*

I samband med proposition 1944: 296 ang. provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. tog chefen för finansdepartementet även upp frågan om kompensation för förlängd väntetid för befordran till extra ordinarie anställning. Han erinrade därvid, att vid rekrytering av stationskarlsbefattningar vid statens järnvägar som regel tillämpades en fast befordringsgång sålunda, att vid antagningen till aspirant (Ex 5) och extra ordinarie tjänsteman (Eo 5) fordrades en anställningstid av 6 resp. 18 månader. Tiden för anställning i lönegrad Ex 5 vore sålunda regelmässigt 12 månader. Under åren 1940—1943 gjordes avvikelser från denna rekryteringsgång, i det att väntetiden till befordran till e. o. anställning av vissa skäl förlängdes.

Departementschefen anförde vidare:

»Under höstens förhandlingar om förbättring av löneförhållandena för de lägst avlönade har från personalens sida gjorts framställning, att i förevarande och eventuellt andra liknande fall gottgörelse måtte beredas för förseningen i befordringsgången genom utbetalning av viss löneskillnad samt omräkning av löneturen i vederbörande tjänstemans nuvarande befattning. Enligt föreliggande uppgifter gäller frågan för statens järnvägars del 5 000 nuvarande extra ordinarie eller ordinarie stationskarlar, vilka antagas på grund av berörda förhållande ha fått sin extra-ordinarieantagning fördröjd med 3—15 månader.

De större eller mindre växlingar i befordringsgången, som förekomma inom olika grenar av förvaltningen, böra uppenbarligen i vanliga fall icke kunna grunda anspråk från personalens sida på gottgörelse i en eller annan form. Det föreliggande fallet är emellertid av säregen natur så till vida, att en av verket fastställd befordringsgång av vissa särskilda skäl suspenderats utan att detta varit betingat av inträdd nedgång i trafiken, vilken fastmer fortgått med stegrad intensitet och under krävande förhållanden. För de årsklasser, som berörts av den temporära åtstramningen i extra-ordinarieantagningen, har denna kommit att i sin mån skärpa trycket av krisförhållandena. Anmärkas bör i detta sammanhang, att en relativt stor del av rekryteringspersonalen för stationskarlstjänst befinner sig i 22—25-årsåldern redan vid den första anställningen hos statens järnvägar.

Med hänsyn till sålunda föreliggande särskilda omständigheter har jag ansett mig böra förorda ett tillmötesgående av personalens under förhandlingarna framförda önskemål. Jag tillstyrker således, att gottgörelse lämnas vederbörande befattningshavare för den skillnad mellan nettolön i extra ordinarie stationskarlsbefattning (löneklass 4) och lönen i aspirant-

anställning (löneklass 2) som belöper på det antal månader, varmed väntetiden i varje särskilt fall förlängts. Dessutom bör med retroaktiv verkan företagas en omräkning av löneturen i den fortsatta anställningen, i den mån löneturen blivit påverkad av väntetidens förlängning. Därvid framkommande löneskillnad synes likaledes böra gottgöras.

Med hänsyn till att frågan angår även löneturen för ordinarie personal och jämväl till frågans principiella innebörd i övrigt synes densamma böra underställas riksdagen. Bemyndigande torde därvid böra utverkas för Kungl. Maj:t att i enlighet med det anförda förordna om gottgörelse för väntetidens förlängning. För den händelse det skulle kunna påvisas, att fullt jämförbara förhållanden äro för handen i andra under krisåren förekomna fall, torde bemyndigandet böra gälla även för dessa fall.»

Jämlikt en av departementschefen gjord hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen tillstyrkt förordna om gottgörelse i vissa fall åt befattningshavare för förlängning av väntetiden för befordran.

Vid behandlingen av proposition nr 296 lämnade statsutskottet (utl. nr 240) en sammanfattande redogörelse för departementschefens ovan återgivna uttalande till statsrådsprotokollet, varefter utskottet förklarade sig tillstyrka vad i ifrågavarande avseende föreslagits. Jämväl riksdagen (skrivelse nr 487) biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Med stöd av riksdagens sålunda givna bemyndigande förordnade Kungl. Maj:t den 1 december 1944, att befattningshavare vid statens järnvägar, vilken till följd av järnvägsstyrelsens beslut att under åren 1940—1943, på grund av rådande ovisshet om trafikförhållandenas utveckling, förlänga väntetiden för befordran till extra ordinarie befattning i lönegrad Eo 5 fått sin befordran till sådan befattning fördröjd, skulle, därest han den 1 december 1944 fortfarande vore anställd i statens tjänst, erhålla kompensation för den förlängda väntetiden enligt vissa av Kungl. Maj:t i samma beslut meddelade föreskrifter.

I anslutning till detta riksdagens beslut hemställde styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet i en till Kungl. Maj:t ställd, den 17 januari 1945 dagtecknad skrivelse, att järnvägsstyrelsen måtte erhålla Kungl. Maj:ts bemyndigande att i förekommande fall bereda kompensation jämväl åt sådana befattningshavare vid statens järnvägar, som till följd av järnvägsstyrelsens omförmälda beslut att förlänga väntetiden för befordran erhållit försenad befordran till e. o. befattningar i lönegraderna Eo 2 och Eo 4.

Allmänna lönenämnden avgav den 13 februari 1945 infordrat utlåtande över den gjorda framställningen, vilket var av följande lydelse:

»Allmänna lönenämnden vill framhålla, att den av chefen för finansdepartementet omförmälda fasta befodringsgången, som tillämpas vid rekrytering av stationskarlsbefattningar hos statens järnvägar, grundar sig på vissa bestämmelser i den av järnvägsstyrelsen fastställda rekryteringsstadgan. Enligt dessa bestämmelser skall person för antagande till aspirant ha fullgjort en sammanlagd tjänstetid vid verket av 6 månader i drift-

tjänst eller i den tjänstegren, som aspirantanställningen avser. Vidare stadgas, att aspirant, som fyllt 20 år och inhämtat erforderliga fackkunskaper, antages, därest stadigvarande behov av hans anställning föreligger, efter sammanlagt minst 18 månaders anställning i tillfällig tjänst och som aspirant till extra ordinarie tjänsteman. Dessa bestämmelser i rekryteringsstadgan gälla icke blott stationskarlsbefattningar utan bland annat även kontorsbiträdes- och skrivbiträdesbefattningar. Vid meddelande av beslut om förlängning av väntetiden för befordran till extra ordinarie befattningar våren 1940—1943 har järnvägsstyrelsen därför uttryckligen förklarat, att besluten avsågo även extra ordinarie befattningar i 2 och 4 lönegraderna. Med hänsyn härtill finner lönenämnden, att beträffande dessa befattningar förhållandena måste anses fullt jämförbara med dem, som gällt för stationskarlsbefattningarna och som föranledde Kungl. Maj:t att av riksdagen inhämta ovannämnda bemyndigande. Lönenämnden tillstyrker därför bifall till järnvägsmannaförbundets framställning. Lönenämnden vill emellertid icke underlåta att framhålla, att den befordringsgång, som enligt rekryteringsstadgan kommer den lägre kontorspersonalen vid statens järnvägar till del, är betydligt gynnsammare än den, som tillämpas inom allmänna civilförvaltningen.»

I beslut den 8 juli 1945 fann Kungl. Maj:t den av svenska järnvägsmannaförbundet åberopade framställningen icke kunna bifallas. Det torde emellertid framstå såsom självklart, att kompensation för utebliven befordran till extra ordinarie jämväl bör tillkomma kvinnliga befattningshavare vid statens järnvägar i likhet med vad som skett för manliga befattningshavare i Eo 5, när samma tillämpningsregel tillämpas för dessa kategorier av befattningshavare, vilket också bestyrkes i allmänna lönenämndens utlåtande genom att järnvägsstyrelsen uttryckligen förklarat, att de åberopade besluten avsågo även e. o. befattningar i 2 och 4 lönegraderna.

Med åberopande av vad som sålunda framhållits få vi därför hemställa,

att riksdagen måtte, med beaktande av vad som i motionen framhållits, besluta, att kompensation för utebliven befordran till extra ordinarie i lönegraderna 2 och 4 måtte medgivas efter enahanda grunder, som åberopas i proposition nr 296/1944.

Stockholm den 14 januari 1946.

Lars Lindahl.

Edvin Gustafsson
i Bogla.